

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 974

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

datum: 17 juni 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Grondwaterboringen Handhaving

Tijdens de plenaire zitting van het Vlaams Parlement van 18 mei jl. ondervroeg ik de minister over het Vlaams Klimaatadaptatieplan, naar aanleiding van de extreme droogte gedurende de maand mei. In haar antwoord ging de minister onder andere in op de problematiek van illegale grondwaterboringen. Net als zij vind ik die praktijken misdadig. Dat de minister aangeeft dat ze de strijd in de aanpak van die illegale boringen heeft opgedreven en dat haar handhavers als gevolg daarvan de handen vol hebben met de controle van klachten, stemt me gunstig.

Dat die controles nodig zijn, blijkt ook uit de laatste stand van zaken van de grondwaterstanden: ook nu vertoont meer dan de helft van de meetplaatsen een lage tot zeer lage freatische grondwaterstand voor de tijd van het jaar.

1. In 2020 telde Vlaanderen - vermoedelijk - 57.175 particuliere grondwaterputten en ongeveer 27.750 putten bij bedrijven.
Wat is de huidige stand van zaken?
2. De Vlaamse overheid (departement Omgeving) kan bij de bedrijven controles uitvoeren via de verzegelde meters op de pomp.
 - a) Hoeveel water wordt er opgepompt door de vergunde grondwaterinstallaties bij bedrijven?
 - b) Hoeveel controles heeft de Vlaamse overheid uitgevoerd op de grondwaterinstallaties bij bedrijven in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden)? Graag opgesplitst per jaar.
 - c) Hoeveel overtredingen werden er vastgesteld? Hoeveel niet-gemelde grondwaterputten bij bedrijven werden er vastgesteld? Graag opgesplitst per jaar.
 - d) Kunnen er in periodes van uitzonderlijke droogte beperkingen worden opgelegd aan het winnen van grondwater door bedrijven? Werd dit al toegepast in de periode 2020 - 2022?
 - e) Is de minister van plan in de nabije toekomst bijkomende maatregelen te nemen om het freatisch grondwater beter te beschermen?
3. De watermaatschappijen kunnen - aan de hand van de opnames van de meterstanden - controles uitoefenen op particuliere waterputten.

- a) Hoeveel controles werden in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden) door de watermaatschappijen uitgevoerd? Graag opgesplitst per jaar. Worden deze data gerapporteerd aan de Vlaamse overheid?
 - b) Hoe wordt bepaald of een meteropname 'verdacht' is? Welke criteria worden er gehanteerd om verder onderzoek te doen naar de mogelijke aanwezigheid van een niet-gemelde grondwaterput?
 - c) Hoeveel niet-gemelde grondwaterputten hebben de watermaatschappijen vastgesteld in de periode 2020, 2021 en 2022 (tot op heden)? Graag opgesplitst per jaar.
 - d) Welke procedure wordt er gevolgd als er een niet-gemelde grondwaterput wordt vastgesteld bij een particulier? Welke gevolgen worden er door welke instantie gegeven aan deze vaststellingen?
4. Sinds 2017 moeten putboorders een erkenning hebben.
- a) Hoeveel putboorders zijn er momenteel erkend door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)?
 - b) Hoeveel putboorders zijn erkend voor volgens artikel 6, 7°, a), 2), 'andere grondwaterwinningen' van het VLAREL (Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu)?
 - c) Hoeveel controles werden er in de periode 2020, 2021 en 2022 (tot op heden) uitgevoerd op de toegekende erkenningen? Graag opgesplitst per jaar.
 - d) Hoeveel overtredingen i.v.m. de erkenning werden er vastgesteld in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden)? Graag opgesplitst per jaar.
 - I. Hoeveel overtredingen werden er vastgesteld i.v.m. het niet bezitten van een erkenning (geen enkele erkenning in een van de disciplines)?
 - II. Hoeveel overtredingen werden er vastgesteld i.v.m. het uitoefenen van een activiteit in een discipline waarvoor de putboorder niet erkend was?
 - e) Hoe vaak wordt de lijst met de erkende putboorders geactualiseerd? Wanneer is de volgende actualisatie gepland?
5. Sinds 2017 moeten de erkende putboorders elke put die ze boren aangeven bij de VMM. Met uitzondering van de handpompen en de kleinschalige particuliere putten (< 500 m³/jaar), is er voor het oppompen van grondwater een vergunning nodig.
- a) Hoeveel overtredingen werden er in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden) vastgesteld waarbij de putboorder de boring had gemeld, maar waarbij de noodzakelijke melding of vergunning niet werd gedaan? Graag opgesplitst per jaar.
 - I. Dient de putboorder op de hoogte te zijn van de vergunningstoestand van de grondwaterwinning? Kan een putboorder een grondwaterwinning plaatsen zonder dat er een vergunning werd afgeleverd aan de exploitant? Begaat de putboorder hierdoor een overtreding?
 - II. Maakt de VMM een melding van een putboring automatisch over aan de vergunningverlenende overheid (gemeente of provincie)?
 - III. Hoeveel processen-verbaal heeft de Vlaamse overheid opgesteld voor niet-vergunde boorputten in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden)? Graag opgesplitst per jaar.

- b) De VMM geeft advies aan de vergunningverlenende overheid over de aangevraagde vergunning voor een grondwaterwinning.

Hoeveel putboorders deden geen melding van een putboring waarvoor er een vergunning werd aangevraagd in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden)? Graag opgesplitst per jaar. Welk gevolg geeft de VMM daaraan?

- c) Hoe houdt de VMM rekening met het cumulatieve effect van meerdere grondwaterwinningen in een regio?
- d) Zowel de VMM als de vergunningverlenende overheid kan een onregelmatigheid vaststellen.

Wordt deze informatie onderling uitgewisseld? Hoe en door wie wordt de afdeling Handhaving ingelicht? M.a.w. wat is de geijkte procedure en hoe wordt er onderling afgestemd tussen de verschillende instanties?

- e) Hoeveel personeelsleden (vte's - voltijdsequivalenten) worden ingezet voor de handhaving van grondwaterwinningen in Vlaanderen? Graag een overzicht per provincie.
- f) Hoeveel aanmaningen en pv's inzake grondwaterwinning werden in 2020, 2021 en 2022 (tot op heden) door de Vlaamse overheid opgemaakt?

ANTWOORD

op vraag nr. 974 van 17 juni 2022

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. Voor het heffingsjaar 2021 zijn er 57 673 particuliere grondwaterputten gekend. Voor de bedrijven zijn er 27 884 actieve putten gekend op 22 juni 2022.
- 2.a) Voor deze vraag kunnen de nodige cijfers worden gevonden op <https://www.vmm.be/data/milieudata> onder de rubriek "waterverbruik".
 - b) Door de toezichthouders in het kader van de heffingen werden in 2020, 2021 en 2022 (tot april) respectievelijk 3.149 (daling door corona), 4.778 en 1.525 controles uitgevoerd. In 2020 en 2021 werden door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving respectievelijk 155 en 270 terreincontroles uitgevoerd bij grondwaterwinningen bij bedrijven of het uitvoeren van boorwerkzaamheden door erkende boorbedrijven. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
 - c) Bij de controles in het kader van de heffingen werden in 2020, 2021 en 2022 (tot april) respectievelijk bij 35, 38 en 45% van de controles gebreken vastgesteld. Door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving werden er in 2020 en 2021 na controles respectievelijk 39 en 51 overtredingen vastgesteld. Verdere informatie over de gegevens van de controles door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving zijn online beschikbaar via <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/cijfers-controle-op-erkende-boorbedrijven>. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
 - d) Het winnen van grondwater is, op een uitzondering voor huishoudelijk gebruik en voor handpompen na, altijd geregeld via een omgevingsvergunning. De mogelijkheden voor het opleggen van bijkomende beperkingen bij uitzonderlijke droogte worden momenteel onderzocht.
Er werden in de periode 2020-2022 geen verboden op het winnen van grondwater ingesteld omwille van droogte, aldus de VMM.
 - e) Via acties in kader van de Blue deal wordt er ingezet op toenemende bescherming van het grondwater. Zo is er de VLAREM-trein 2019 (definitief goedgekeurd op 24 juni 2022) waarin beperking van onttrokken volume bemalingswater maximaal beperkt wordt, terugbrengen in de ondergrond van het opgepompte bemalingswater gestimuleerd wordt en hergebruik van het resterende bemalingswater gefaciliteerd wordt. Verder is er voor de optimalisatie van de handhaving op de illegale grondwaterwinningen, wat deels ook een lokale bevoegdheid is, het aanbod van de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving ter ondersteuning aan de lokale toezichthouders. Dit zowel via het ter beschikking stellen van de nodige achtergrondinformatie (waaronder checklists) op de website van het Departement, alsook ondersteuning op terrein bij specifieke dossiers als hiertoe de noodzaak bestaat. Sinds 2021 wordt er tevens binnen het Europese IMPEL-netwerk door de afdeling Handhaving een internationaal project getrokken met het oog op de aanpak van illegale grondwaterwinningen, waaronder kennisdeling en uitwerken van bruikbare vergunnings- en handhavingstools. Daarnaast is er inmiddels onderzoek opgestart om de GPS-tracering bij boorbedrijven ingang te kunnen doen vinden in de toekomst alsook werd er een digitaal meldpunt boorbedrijven gelanceerd, waarop

vermeende illegale activiteiten van deze bedrijven kunnen worden aangemeld voor verdere behandeling door de betrokken toezichthouders. Deze beide tools moeten op termijn resulteren in een optimalisatie van het toezicht en de handhaving op grondwaterwinningen.

3. Voor particulieren is er op dit ogenblik geen meetverplichting voorzien voor de eigen grondwaterwinningen van minder dan 500 m³/jaar.
 - a) Door ontbreken van een meetverplichting, zijn controles niet mogelijk.
 - b) Zie a)
 - c) 2020: 481
2021: 517
2022 (tot mei): 107
 - d) Waterbedrijven geven adressen met nog niet eerder gekende grondwaterwinningen door aan de VMM. Particuliere grondwaterwinningen worden opgenomen in de VMM databank heffingen en er wordt een heffing kleinverbruikers gevestigd.
4.
 - a) Momenteel zijn er 137 erkende boorbedrijven.
 - b) 95 boorbedrijven beschikken over een erkenning voor de discipline 2.
 - c) Het aantal controles op de boorbedrijven door de afdeling Handhaving van de Departement Omgeving is online beschikbaar via: <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/cijfers-controle-op-erkende-boorbedrijven>. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
 - d) De resultaten van controles op de boorbedrijven door de afdeling Handhaving van de Departement Omgeving zijn online beschikbaar via: <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/cijfers-controle-op-erkende-boorbedrijven>. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
 - i. In 2020 werd door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving bij controles in 5 gevallen vastgesteld dat het bedrijf niet over een erkenning beschikte als boorbedrijf. In 2021 werd dit niet vastgesteld. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
 - ii. In 2020 werd door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving bij controles in 1 geval vastgesteld dat het bedrijf wel over een erkenning beschikte, maar niet binnen de juiste categorie. In 2021 werd dit niet vastgesteld. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
 - e) De lijst van de erkende boorbedrijven wordt geactualiseerd bij wijzigingen aan de lijst (nieuw boorbedrijf, wijziging erkenning, schrappen boorbedrijf). Volgende actualisatie is verwacht in juli 2022.
5.
 - a) Een voorafmelding door het boorbedrijf is enkel verplicht bij vergunningsplichtige boringen, niet bij aktenames. In 2020 en 2021 werd door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving bij controles in respectievelijk 6 en 7 gevallen vastgesteld dat er geen voorafgaande vergunning of aktename werd verleend. Daar waar er daarbij een voorafmeldingsplicht aan gepaard was, werd dit in het merendeel van de gevallen ook niet uitgevoerd.
 - i. Een erkend boorbedrijf mag enkel ingedeelde boringen uitvoeren indien de nodige vergunning of aktename daarvoor voorhanden is. Indien een erkend boorbedrijf een boring uitvoert zonder de vereiste vergunning of aktename, is dit een inbreuk tegen een bijzondere gebruikseis van de erkenning.

- ii. De bevoegde toezichthouders kunnen toegang verkrijgen tot de volledige rapportering door de erkende boorbedrijven. Dit werd eerder ook al gecommuniceerd naar steden en gemeenten (o.a. via Caplo nieuwsbrief).
 - iii. Na controles van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving werd er in de periode 2020-2021 respectievelijk 8 en 18 keer proces-verbaal opgesteld voor illegale grondwaterputten.
- b) Deze analyse wordt niet uitgevoerd. Er kan enige tijd zitten tussen het verkrijgen voor een vergunning voor een grondwaterwinning en de effectieve plaatsing van deze grondwaterwinning. Ook niet voor elke vergunning wordt uiteindelijk effectief een grondwaterwinning geplaatst. De exploitant kan afzien van de ingebruikname ervan.
- c) De adviezen van VMM baseren zich op de kwantitatieve en kwalitatieve toestandbeoordeling van elk grondwaterlichaam zoals opgenomen in de stroomgebiedbeheerplannen. Op deze manier wordt volgens de VMM de cumulatieve impact van de grondwaterwinningen meegenomen in de beoordeling van een aanvraag.
- d) De resultaten van de controles van de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving worden centraal bewaard in een databank waar ook de toezichthouder van de VMM toegang tot heeft. Op regelmatige tijdstippen is er terugkoppeling tussen de VMM en het Departement Omgeving over de resultaten en de organisatie van de controles. Daarnaast geeft de VMM ook jaarlijks input voor het omgevingshandhavingsplan van de afdeling Handhaving op basis van hun informatie. De verdere uitwisseling van gegevens wordt geregeld via een samenwerkingsakkoord tussen de VMM en het Departement Omgeving.
- e) Aangezien de handhaving op grondwaterwinningen door de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving op jaarbasis zowel proactief (gepland of routinematig) als reactief (vb. op basis van klachten) gebeurt, is de personeelsinzet per provincie niet constant per jaar. Daarnaast worden desgevallend ook verschillende thema's tijdens de inspecties gecontroleerd, waardoor de VTE-inzet specifiek voor de gevraagde controles niet afzonderlijk in detail kan worden bezorgd. Op basis van de gemiddelden van de afgelopen jaren kan de personeelsinzet voor de handhaving op grondwaterwinningen (uitvoeren van terreincontroles) op ca. 0,4 VTE per provincie worden ingeschat.
- f) Na controles van de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving werd er in de periode 2020-2021 respectievelijk 39 en 51 keer proces-verbaal opgesteld. Een proces-verbaal gaat in regel gepaard met een aanmaning. In totaal werden er in de periode 2020-2021 135 aanmaningen opgesteld, al dan niet vergezeld met een proces-verbaal. De cijfers voor 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar. Verdere informatie vindt u ook via de gegevens van de controles op boorbedrijven, online beschikbaar via <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/cijfers-controle-op-erkende-boorbedrijven>.